

Norges Jernbaner.

Beretning om de norske Jernbaner og deres Drift 1854—1879.
Afgiven til den kgl. norske Regerings Departement for det Indre
fra Trafikdirektoriet for Statsbanerne. Kristiania 1881.
(73 + 130 S. + Kort og grafiske Fremstillinger.)

Norges første Jernbane er Linjen fra Kristiania til Indsøerne Øjeren og Mjøsen; den aabnedes den 1. Septbr. 1854. Banen er til dens Endepunkt Ejdsvold ved den sejlbare Elv Vormen 67,8 Km. lang.

Den 3. Oktbr. 1862 aabnedes Sidelinjen fra Lillestrømmen til Kongsvinger 79,1 Km., den 4. Novbr. 1865 fik den Fortsættelse til den svenske Grænse, 35,6 Km., hvorved den første Forbindelse med de svenske Statsbaner istandbragtes.

Med Tilslutning til disse Linjer gennem Kristiania Station aabnedes 2. Januar 1879 en Bane, der gennem Akershus og Smaalenenes Amter sætter denne By i Forbindelse med Moss, Frederiksstad, Sarpsborg og Fredrikshald, 136,2 Km.

Disse Linjer benævnes Østbanerne, have normal Sporvidde (1,435 m.) og faa saaledes en samlet Længde af 319 Km.

I middelbar Forbindelse med førstnævnte Bane gennem Dampskibsfart paa Vormen og Mjøsen blev der den 6. Oktbr. 1862 aabnet en 38,2 Km. lang Jernbane fra Hamar ved Mjøsen til Grundset i Østerdalen, hvilken d. 23. Oktbr. 1871 fik en Forlængelse af 26,3 Km. op igjennem Dalen til Aamot (Rena Station). I det Nordenfjeldske var den 5. August

1864 aabnet en 49,2 Km. lang Jernbane fra Throndhjem til Støren i Guldalen, hvilken Bane i Løbet af Aarene 1875 til 1877 er bragt i Forbindelse med sidstnævnte søndenfjeldske Linje ved det 317,8 Km. lange Jernbaneanlæg mellem Støren og Aamot, hvoraf følgende Strækninger efterhaanden aabnedes for Drift:

Aamot—Koppang (56,2 Km.) 14. Decbr. 1875,

Støren—Singsaas (30,0 Km.) 4. Januar 1876,

Singsaas—Røros (81,6 Km.) 16. Januar 1877 og endelig

Koppang—Røros (150,0 Km.) 17. Oktober 1877.

Den sammenhængende Linje fra Hamar til Throndhjem benævnes Rørosbanen; den har en Sporvidde af 0,067 m. og er 432 Km. lang.

I det Søndenfjeldske blev uden Forbindelse med de ældre Baner den 15. Novbr. 1866 aabnet en Linje fra Drammen til Vikersund (43,1 Km.), der 28. Novbr. 1867 fortsattes til Skjærdalen (14,7 Km.) og den 13. Oktbr. 1868 blev forlænget til det bestemte Endepunkt Indsøen Randsfjord (314 Km.).

Denne Linje har senere erholdt Udvidelser ved to Sidelinjer, nemlig fra Hougsund til Kongsberg (27,9 Km.) den 9. November 1871 og fra Vikersund til Indsøen Krøderen (26,3 Km.) den 28. Novbr. 1872. Drammen—Randsfjordbanen med Sidelinjer har en samlet Længde af 143 Km.

Den 7. Oktbr. 1872 aabnedes en Bane mellem Kristiania og Drammen, 52,9 Km. lang, der staar i umiddelbar Forbindelse med Linjen til Randsfjord, men derimod ikke med de foran omhandlede fra Kristiania udgaaende Baner.

Disse sammenhængende Baner fra Kristiania om Drammen til Randsfjord med Sidelinjer til Krøderen og Kongsberg benævnes Vestbanerne. Sporvidden er 1,067 m., deres samlede Længde 196 Km.

Den 1. Marts 1878 aabnedes den første Jernbane i det Vestenfjeldske mellem Stavanger og Ekersund med Sporvidde 1,067 m. og 76 Km. Længde; den benævnes Jæderbanen.

Af Baner aabnede for Drift havdes saaledes ved Udgangen af Aarene

1854 til 1861:	68 Km.
1862 og 1863:	185 —
1864:	234 —
1865:	270 —
1866:	313 —
1867:	328 —
1868 til 1870:	359 —
1871:	413 —
1872 til 1874:	492 —
1875:	549 —
1876:	579 —
1877:	811 —
samt 30. Juni 1878:	887 —
og 30. Juni 1879:	1023 —

Ifølge den nys udgivne anden Aargang af Statistisk Aarvog for Kongeriget Norge (1881) voxede Jernbanernes Længde i 1080 til 1057 Km.

I økonomisk og juridisk Henseende tilhøre Linjerne følgende særlige Baner;

A. Østbanerne omfatte:

1. Kristiania—Frederikshald eller Smaalensbanen (136 Km.).
2. Lillestrømmen—Kongsvinger—Rigsgrænsen Jernbane eller Kongsvingerbanen (115 Km.).
3. Den norske Hovedjernbane fra Kristiania til Ejdsvold (68 Km.).

B. Rørosbanen omfatter:

4. Hamar—Elverum (Grundset) Jernbane (38,2 Km.).
5. Grundset—Aamot Jernbane (26,3 Km.).
6. Støren—Aamot Jernbane (317,8 Km.).
7. Thronhjelm—Støren Jernbane (49,2 Km.).

C. Vestbanerne omfatte:

8. Kristiania—Drammen Jernbane (53 Km.).
9. Drammen—Randsfjord Jernbane (143 Km.), hvori for-

uden Hovedlinjen indgaar Sidelinjerne: Hougsund—Kongsberg (28 Km.) samt Vikersund—Krøderen (26 Km.).

D. Jæderbanen eller

10. Stavanger—Ekersund Jernbane (76 Km.).

Af disse 10 Baneselskaber indtager den norske Hovedjernbane en særegen Stilling, idet dens Ejendomsforhold m. m. er begrundet i en Kontrakt af 17. Decbr. 1850 mellem den norske Stat og endel engelske Kapitalister D'Hrr. L. Ricardo, S. Peto og Th. Brassey, hvorved et Aktieselskab med Kapital Lst. 450,000 (Kr. 8,100,000, Lst. = 18 Kr.). Den norske Stat skulde skaffe fri Grund til Anlægget mod at erholde 4 pCt. aarlig Rente af samme Værdi, dog skulde dette Rentebeløb ikke overstige Lst. 1200 (efter Kurs). Halvdelen af ovennævnte Aktiekapital tilvejebragtes ligeledes af den norske Stat og udbetaltes til de engelske Entreprenører, som fik Aktier for den anden Halvdel og havde at levere Banen færdigbygget med alt fornødent Tilbehør. Disse Aktier (Præference-Aktier) skulde af Banens rene Udbytte, efter at ovennævnte Rente af Grundværdien var afholdt, erholde fortrinsvis udbetalt 5 pCt., hvorefter Aktierne for den anden af Staten tilvejebragte Halvdel af Kapitalen tilkomme indtil 4 pCt.; hvad derefter maatte blive tilovers af Banens rene Udbytte deles lige paa begge Slags Aktier. — Kontrakten indeholder fremdeles Bestemmelse om Maximumstaxter for Gods, Passagerer, Post- og militære Transporter. Med Hensyn til Banen og dens Drift er forbeholdt, at samme skal være underkastet Reglement og Politibestemmelser, som af vedkommende Avtoriteter maatte udfærdiges for den almindelige Sikkerheds Skyld.

Kontrakten er gjældende 100 Aar, at regne fra Banens Aabning (1. Septbr. 1854), ved Udløbet af hvilken Tid den norske Stat med et Aars Varsel kan indløse de prioriterede Aktier for deres paalydende Sum. (Ialt Kr. 4,050,000.)

Til Indtægt for sit Tilskud til Banens Aktiekapital modtog Staten Bidrag fra Kommuner og Private tegnede i

Henhold til Aktie-Indbydelse af 9. Septbr. 1850. Disse Aktier, hvis samlede Beløb udgjorde Spd. 481,775 (Kr. 1,927,100, ere ikke indloselige og ere Ejerne ikke tilsagte nogen Rettighed ligeoverfor Staten.

For de øvrige 9 Jernbaners Vedkommende ere Ejendomsforholdene indbyrdes ensartede, idet Baneselskabet for hver af dem bestaar af Staten som den principale Aktieejer i Forening med endel Private og Kommuner, der have modtaget Aktier for deres Bidrag.

De administrative Forhold ere for Hovedjernbanens Vedkommende ordnede ved den ovennævnte Kontrakt med Staten af 1850, hvorefter Banens Anliggender administreres af en Direktion bestaaende af 6 Medlemmer, hvoraf de 3 udnævnes af Kongen, medens de øvrige vælges af Ejerne af de prioriterede Aktier. De øvrige Jernbaners Administration er forbeholdt Staten alene. Der haves for hver af de foran nævnte 4 Banekomplekser en (af Kongen udnævnt) Direktion, der sorterer under det i 1877 oprettede Trafikdirektoriat, som danner Leddet mellem disse og vedkommende Regeringsdepartement (Departementet for det Indre). Fra 1. Juli 1876 er Jernbanernes Drift underkastet Budgetbehandling i Lighed med de øvrige offentlige Administrationer. Østbanernes Direktion har Sæde i Kristiania, Vestbanernes i Drammen, Rørosbanens i Throndhjem, Jæderbanens i Stavanger.

Den til Banerne med tilhørende rullende Materiel anvendte Kapital ved den første Banes Aabning og senere ved Udgangen af hvert Femaar ses af denne Tabel:

Aar.	Samlet Kapital.	Heraf Anlægs- kapital.
1854	Kr. 8,726,614	Kr. 8,726,614
1860	— 9,067,849	— 8,726,614
1865	— 21,025,964	— 20,570,714
1870	— 26,019,106	— 25,196,914
1875	— 38,662,979	— 35,193,592
³⁰ / ₆ 1879	— 75,551,523	— 70,523,513

Værket indeholder forøvrigt Beskrivelser af Banerne, Oplysninger om deres Materiel, Driftens Resultater etc. Her anføre vi kun et Par Hovedresultater — efter oven-citerede «Statistiske Aarbog»: I 1879—80 befordredes 1,6 Mill. Passagerer og 641,000 Tons Gods. Driftsindtægterne udgjorde 4,3 Mill. Kr., hvoraf 1,9 Mill. Kr. af Persontrafikken og 2,3 Mill. Kr. af Godstrafiken. Driftsudgifterne androg 3,3 Mill. Kr.
